

4. Лозбяков В. П. Криминология и административная юрисдикция милиции : учебное пособие / В. П. Лозбяков, Н. Д. Эриашвили; под общ. ред. В. П. Лозбякова. – М. : Закон и право; ЮНИТИ, 1998. – 205 с.

5. Бандурка А. А. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы : монография / Л. М. Давыденко, А. А. Бандурка. – Х. : Изд-во Ун-та внутр. дел, 2005. – 302 с.

6. Назаренко Д. О. Кримінологічний аналіз та протидія фоновим для злочинності явищам : монографія / Д. О. Назаренко. – Х. : Діса плюс, 2013. – 524 с.

7. Ляшук Р. М. Діяльність відділів прикордонної служби Державної прикордонної служби України (адміністративно-правовий аспект) : монографія / Р. М. Ляшук; [наук. ред. В. Л. Грохольський]. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2015. – 386 с.

8. Серватюк Л. В. Державна прикордонна служба України як суб'єкт профілактичної діяльності щодо адміністративних правопорушень та злочинів на державному кордоні / Л. В. Серватюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2012. – Вип. 2(2). – С. 120–130.

* Курилюк Юрій Богданович – кандидат юридичних наук, заступник начальника відділу організації адміністративного провадження та реадмісії Міжнародно-правового департаменту Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2017 р.

УДК 342.95

Микола Самбор *

СОЦІОЛОГІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

У статті розглядаються питання соціології адміністративно-деліктних правовідносин в Україні. Досліджуються окремі соціальні чинники, котрі впливають на делікатність, а також статистична інформація, яка підтверджує або спростовує вищевказані тези.

Ключові слова: соціологія, статистика, адміністративно-деліктне право.

Самбор Н. А. Социология административно-деликтного права Украины.

В статье рассматриваются вопросы социологии административно-деликтных правоотношений в Украине. Исследуются отдельные социальные факторы, которые влияют на деликатность, а также статистическая информация, которая подтверждает или опровергает вышеуказанные положения.

Ключевые слова: социология, статистика, административно-деликтное право.

Sambor M. A. Sociology of administrative and tort law of Ukraine.

The article deals with the issues of sociology of administrative and delinquent legal relations in Ukraine. Some social factors influencing delicacy are studied as well as statistical information confirming or refuting the above mentioned theses.

Keywords: sociology, statistics, administrative and tort law.

Право виступає регулятором суспільних відносин, його завдання і цілі спрямовані на вказаний об'єкт регулювання – суспільні відносини та суспільство у цілому. Як наслідок, взаємозв'язки, які виникають між правом, як засобом, і суспільством, як об'єктом, мають двосторонній характер, адже недостатній вплив засобу на об'єкт виявляє ряд недоліків у вказаному засобі регулювання, котрі зумовлюють внесення до нього ряду змін, що змінює, усуває, або ж, навпаки, організовує належне регулювання суспільних відносин. Отже, об'єкт та предмет впливу і сам засіб регулювання суспільних відносин – право, становлять єдину соціальну систему у поєднанні всіх її статичних та динамічних зв'язків.

Адже соціальна система – це цілісне утворення, основним елементом якого є люди, їх зв'язки, взаємодії та взаємовідносини, соціальні інститути та організації, соціальні групи та спільноти, норми та цінності, які мають стійкий характер і відтворюються в історичному процесі [5, с. 22]. Таким чином, погоджуємося, що пізнання генезису та розвитку права, визначення критеріїв ефективності його дії можливі лише на основі вивчення соціального середовища, де зародилось і функціонує право, а отже, право має досліджуватись як елемент соціальної матерії, у нерозривному взаємозв'язку з усіма іншими суспільними феноменами (філософія, ідеологія, політика, мораль, релігія, культура, економіка тощо) [1, с. 152]. Соціологічний у широкому сенсі його слова підхід до пізнання правових явищ дає змогу більш глибоко, всебічно і комплексно з'ясувати їх сутність та природу [1, с. 152]. Поряд із цим результати регулюючого впливу норм права на суспільні відносини відображають ефективність цих норм та дозволяють виявити дефекти правового регулювання для своєчасного усунення прогалин та виявлення нових, необхідних для якісного регулювання суспільних відносин правил, що втіляться у нормах позитивного права. Про зазначений вплив можна дізнатися за даними соціологічної та статистичної інформації, будь-яких задокументованих відомостей про ставлення до окремих осіб, подій, явищ, процесів, фактів тощо, а також інформації, що дає кількісну характеристику масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства (ст. ст. 18, 19 Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року [6]). Саме статистичні дані дають можливість охарактеризувати стан соціальних зв'язків з огляду на кількість їх повторень та певним чином якість регулювання у соціумі за допомогою відповідного засобу регулювання, яким є право.

Регулюючим впливом дії права об'єктивно зумовлюється поява певних соціальних феноменів і явищ, оскільки право своїм впливом формує певний уклад суспільного життя, упорядковує в різний спосіб рух суспільних відносин, спрямовує або гальмує їх розвиток. Наслідками регулюючого впливу... права є еволюційні зміни у соціумі, а оптимальність його норм та інститутів може вимірюватися лише позитивом чи негативом наслідків їх застосування у різних сферах соціального буття, оскільки немає іншого достовірного критерію для визначення ефективності правового регулювання [1, с. 153–154]. Адміністративно-деліктні норми у своїй активній дії (безпосередньому застосуванні) вказують на наявність антисуспільних явищ у соціумі. Очевидно, що одним із елементів, які дозволяють зробити висновки про вплив права на соціологічну складову суспільства, є кількісно-якісні показники результатів роботи спеціально уповноважених органів та посадових осіб щодо застосування норм адміністративно-деліктного права.

Гуманітарні науки випрацювали спільний багатовимірний інструментарій, який можна використати для пізнання усіх соціальних у своїй основі явищ, включаючи правові. Таким інструментарієм є цивілізаційний підхід (іноді його називають цивілізаційний діалектичний підхід) [1, с. 155]. Методологічною основою дослідження впливу норм законодавства про адміністративні правопорушення на соціальні зв'язки є перш за все діалектичний підхід.

Сучасні юристи України та Росії також зробили свій вагомий внесок в опрацювання і використання цивілізаційного діалектичного методу для пізнання юридичних явищ [1, с. 157]. Розуміння впливу норм адміністративно-деліктного права неможливе і без історико-правового методу, який дозволяє поєднати не лише право і суспільство, а й конкретизувати часові проміжки дослідження, особливості розвитку суспільства на певному історичному етапі.

Нормативно-ціннісна оцінка конкретної соціально-культурної системи неможлива без пізнання регулюючої властивості цінностей. Складність цієї проблеми проявляється в тому, що категорія цінності визначає людську діяльність не безпосередньо, а лише через низку послідовно детермінованих ланок. Призначення цінності полягає в тому, щоб задовольняти потреби та інтереси суб'єкта. Суб'єктом у цьому розумінні є не окремих індивід, а консолідовані у макрогрупи носії конкретних цінностей, інтересів, прагнень (соціальні прошарки, верстви, класи, конфесії, етноси, нації тощо). Потреба в чомусь виникає через займане суб'єктом місце в системі соціальної організації. У разі, якщо суб'єкт не усвідомлює

свої дійсні, реальні потреби, він об'єктивно стає об'єктом соціальної активності інших суб'єктів соціуму або, як писав І. Кант, «річчю у собі», а не «річчю для себе». Неусвідомлена суб'єктом потреба не стає інтересом [2, с. 266–267]. Адже стосовно сфери права інтерес – це усвідомлена спрямованість суб'єкта, обумовлена його внутрішнім переконанням в оволодінні певним благом матеріального чи нематеріального характеру, що являє задоволення потреби, здійснення та реалізація якого відбувається в межах загальноприйнятих правил поведінки, визначених у нормах права, що відповідає відсутності прямої заборони у досягненні такого блага, так і бажаним для нього способом, а також спирається на забезпечення компетентними органами у разі наявності перешкоди на шляху можливості його задоволення [3, с. 14].

Вочевидь загальносуспільним інтересам адміністративно-деліктного права відповідають ті завдання, які містяться в основному нормативно-правовому акті галузі – Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Так, у ст. 1 КУпАП зазначається, що завданням Кодексу є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством.

Метою дослідження обрано статистичні дані про адміністративні правопорушення у межах Прилуцького району Чернігівської області.

Статистичні дані, як елемент динаміки соціальної системи у кількісному його виразі, формують уявлення про правові явища, які є предметом юридичних наук, у тому числі адміністративно-деліктного права. Якісне урахування зазначених показників дозволяє корегувати наявні корелятивні зв'язки, забезпечуючи тим самим протидію антисуспільним та асоціальним явищам як на ранніх їх стадіях, так і безпосередньо під час вчинення таких протиправних діянь.

Соціологічний аналіз адміністративних правопорушень дозволяє встановити взаємозв'язки між правовими явищами й об'єктивною дійсністю, соціальними факторами, поведінкою та наслідками для стабільності суспільних відносин у країні. Нами взято немалий часовий проміжок, аби мати можливість з'ясувати соціологічні елементи впливу на статистику застосування норм адміністративно-деліктного законодавства.

Статистичні дані виявлення правопорушень органами внутрішніх справ та органами поліції (оскільки досліджуємо складені протоколи про адміністративні правопорушення та в окремих випадках постанови у справах про адміністративні правопорушення, що зумовлено змінами до чинного законодавства України, коли поліцейським надано право виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення без складання протоколів про адміністративні правопорушення) зібрані автором за період 2005 – 2016 років дають можливість засвідчити такі дані: у 2005 році складено 5045 протоколів про адміністративні правопорушення, у 2006 році – 4338, у 2007 році – 5426, у 2008 році – 6318, у 2009 році – 5727, у 2010 році – 10359, у 2011 році – 17771, у 2012 році – 12861, у 2013 році – 7333, у 2014 році – 2169, у 2015 році – 2697, у 2016 році – 1945. За 16 років задокументовано 81989 адміністративних правопорушень. Зазначена статистична інформація отримана на адміністративно-територіальній одиниці із населенням, що ледь перевищує 91 тис. мешканців. Це дозволяє зробити висновок про те, що деліктологізація населення становить 0,9, тобто із 10 чоловік 9 вчинило правопорушення.

Розглянемо динаміку адміністративних правопорушень шляхом визначення базисного та ланцюгового темпу зростання/спадання. Так, під час опрацювання базисного темпу динаміки адміністративних правопорушень, взявши за відправну точку початку досліджень 2005 рік, можемо побачити таку картину: у 2006 році – кількість виявлених правопорушень зменшилася на 707, і склала 85,97 % від базової цифри; у 2007 році – +381 або 107,55 %, у 2008 році – +1273 або 125,23 %, у 2009 році – +682 або 113,52 %, у 2010 році – +5314 або 205,33 %, у 2011 році – +12726 або 352,25 %, у 2012 році – +7816 або 254,93 %, у 2013 році – +2288 або 145,35 %, у 2014 році – -2876 або 42,99 %, у 2015 році – -2348 або 53,46 %, у

2016 році – -3100 або 61,45 %. Проаналізована статистична інформація дозволила зробити висновок про те, що упродовж 7 років (із 2007 по 2013 роки) базисний темп динаміки адміністративних правопорушень зростав. Зростання складало від 7,55 % у 2007 році до 252,25 % – тобто, майже у 2,5 рази більше, порівнюючи із базовою цифрою адміністративних правопорушень. Спадання адміністративних правопорушень відзначалося системністю упродовж 2014 – 2016 років у межах 14,03 % – 57,01 %. Найбільший спад виявлених адміністративних правопорушень припав на 2014 рік (57,01 %).

Дослідження ланцюгового темпу динаміки адміністративних правопорушень дозволило дійти такого висновку: у 2006 році спостерігався спад виявлених адміністративних правопорушень на 707 або 14,03 %, у 2007 році – зростання на 1088 або 25,08 %, аналогічно і 2008 року, коли зростання відбулося на 892 або 16,44 %. Деякий спад виявлених правопорушень мав місце у 2009 році – зниження на 591 або 9,35 %. У подальшому прослідковується стрімке зростання на 4632 або 80,88 % у 2010 році та на 7412 або 71,55 % у 2011 році. 2012 рік відзначився спадом у кількості складених протоколів про адміністративні правопорушення на 4910 або 27,63 %. У 2013 році зменшення зафіксовано на 5528 або 42,92 %; у 2014 році – зменшення кількості складених протоколів про адміністративні правопорушення на 5164 або 70,42 %. За три останні роки 2015 рік ознаменувався позитивним ланцюговим темпом динаміки і склав +528 або +24,34 %. Однак вже у 2016 році спостерігався спад виявлених адміністративних правопорушень і у абсолютній цифрі склав -752 або -27,88 %.

Як бачимо, пік адміністративних правопорушень припав на 2010 – 2012 роки. До певної міри зростання виявлених адміністративних правопорушень можна співвіднести із політикою правоохоронних органів щодо активізації роботи із боротьби з адміністративними правопорушеннями, коли політичними діячами, керівниками МВС України декларувався наступ на правопорушників, а також призначенням нових керівників МВС України та ОВС, результати якого стали предметом дослідження.

Також зауважимо, що постійні маніпуляції зі статистичною інформацією також впливають на об'єктивне висвітлення соціології адміністративно-деліктного права і законодавства. У період 2005 – 2011 років до загальної цифри виявлених адміністративних правопорушень не включалися відомості про документування правопорушень підрозділами ДАІ. Разом із цим до загальної статистичної інформації про виявлені адміністративні правопорушення включалися дані про виявлення адміністративних правопорушень підрозділами ДДГРФО, а це немалі цифри: у 2006 році – 724, у 2008 році – 942, 2009 році – 996, 2010 році – 1130. Також наприкінці року до вказаного статистичного масиву почали включати відомості про складення протоколів працівниками ДАІ і на кінець року встигли внести відомості лише про 7 таких протоколів. Так, у 2011 році до загальної цифри були включені відомості ДАІ, а це 5096 протоколів та 1434 протоколів, складених підрозділами міграційної служби або громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб, так звані паспортні столи, у 2012 році: ДАІ – 3251, міграційна служба – 791; у 2013 році: ДАІ – 3255, відомості про результати виявлення адміністративних правопорушень та складених протоколів про адміністративні правопорушення міграційною службою у підрозділах ОВС відсутні. Останні виключені зі вказаної статистики; у 2014 році – зі статистики територіальних підрозділів внутрішніх справ були виключені дані про складені протоколи про адміністративні правопорушення підрозділами ДАІ. Зазначена практика проіснувала у 2014 – 2015 роках.

Отже, різке зростання адміністративних правопорушень у 2011 році також обумовлено змінами у статистичних підходах до обрахування та включення статистики окремих підрозділів до єдиного територіального органу. Таким чином, статистика за 2010 рік фактично дає об'єктивну картину протидії правопорушенням та їх виявлення уповноваженими органами внутрішніх справ (міліцією) на одній адміністративно-територіальній одиниці – районі. Окрім цього, неабияке значення займає й питання реформування органів внутрішніх справ, зокрема об'єднання підрозділів ДАІ із територіальними ОВС, а також виведення ГРФО із підпорядкування територіальним ОВС та створення Міграційної служби України.

Разом із цим вважаємо, що загальна статистична картина виявлення адміністративних правопорушень не забезпечує повного уявлення про адміністративну деліктологізацію суспільних відносин. Крім того, акценти у роботі правоохоронних органів, інших державних органів та їх посадових осіб, до повноважень яких належить виявлення та припинення адміністративних правопорушень, зумовлюються не лише станом суспільної та індивідуальної правосвідомості, культури, досвіду, а й рядом економічних, соціальних, а особливо – політичних питань. Яскраво позначаються на стані деліктологізації саме політичні гасла та державно-владна воля вищих посадових осіб органів державної влади, адже залежно від того, як вказані особи «бажають» боротися з адміністративними правопорушеннями, відбувається різкий сплеск виявлених адміністративних правопорушень або ж логічне «затишшя» (спад) вчинених адміністративних правопорушень. Це нами вже розглядалося [4], а відтак не будемо акцентувати увагу саме на політико-соціологічній складовій, зупинимось саме на соціолого-статистичних даних та характеристиці за допомогою них адміністративно-деліктних відносин в Україні. Особливо гостро статистична інформація реагує на це. Так, Революція Гідності виявила ряд негативних факторів у роботі правоохоронних органів, підрив авторитету населення до працівників ОВС, відсутність довіри до дій працівників міліції. Це знайшло логічне вираження й у статистичній інформації. Адже в **2014** році було виявлено лише **2169** адміністративних правопорушень. Стверджувати ж про те, що ця цифра є об'єктивним відображенням спокою суспільства неможливо.

Вважаємо, що доцільним також було б дослідити у межах наявної статистичної інформації певні види та групи адміністративних правопорушень, враженість ними населення територіальної громади.

КУпАП згідно із законом від **22.09.2005** року доповнено ст. **175¹** (куріння тютюнових виробів у заборонених місцях). Очевидно, що боротьба із курінням тютюнових виробів зумовлюється боротьбою за здоров'я нації. Проведемо аналіз протидії вказаному виду адміністративних правопорушень на одній адміністративно-територіальній одиниці, яку обслуговував 1 міський відділ внутрішніх справ (у подальшому відділ поліції). Так працівниками органів внутрішніх справ у **2006** році було виявлено та складено протоколів про адміністративні правопорушення за ст. **175¹** КУпАП згідно звітів аж **0!** У **2008** році було складено вже **158** протоколів про адміністративні правопорушення за ст. **175¹** КУпАП. У структурі адміністративних правопорушень даний вид складав **2,5 %**, у **2009** році – **235** протоколів, що відповідно склало **4,1 %** від усієї кількості адміністративних правопорушень, у **2010** році – **1955 (18,88 %)**, у **2011** – **2084 (11,73 %)**, у **2012** році – **1126 (8,76 %)**, у **2013** році – **285 (3,89 %)**, у **2014** році – **89 (4,1 %)**, у **2015** році – **137 (5,1 %)**, у **2016** році – **164 (8,43 %)**. Отже, найбільше населення споживало тютюнових виробів у заборонених місцях саме в **2010 – 2011** роках, а от у **2014** році виявлено лише **89** таких правопорушень. Зазначені цифри, з одного боку, дозволили б говорити про те, що населення регіону не споживає тютюнові вироби у заборонених місцях. Однак, спираючись на попередній аналіз соціальних взаємозв'язків, можемо зробити висновок, що під тягарем вимог керівництва у **2010** році працівники міліції дієво протидіяли вказаному виду адміністративних правопорушень, і про це свідчить частка виявлених правопорушень у всій структурі адміністративних деліктів, водночас у **2014** році, намагаючись не нагнітати соціальну напругу, міліціонери надто лояльно підходили до використання наданого їм права складати протоколи за вказаною статтею, про що свідчать статистичні дані в абсолютних цифрах. У **2016** році частка виявлених правопорушень за ст. **175¹** КУпАП досягла відмітки **8,43 %**, поряд із цим **164** адміністративні правопорушення об'єктивно не відображають фактичний соціальний стан та відношення громадян до споживання тютюнових виробів у заборонених місцях.

Проведений аналіз адміністративно-деліктної інформації ми не хотіли б показати лише лінійним, а вирішили доповнити комплексним його аналізом, що дозволить об'єктивно та неупереджено дослідити функціональний та детерміністичний зв'язок адміністративних діалектів із соціальним устроєм територіальної громади та панівними у колі соціальної групи поглядами, соціально-економічними обставинами, а також організацією отримання статистичної інформації.

Чим це може бути викликано? По-перше, способами ведення статистичної інформації, зокрема об'єднання баз даних про адміністративні правопорушення, виявлені територіальними органами внутрішніх справ та Державтоінспекцією та їх роз'єднанням, а також відокремленням статистичних баз даних про виявлені адміністративні правопорушення підрозділами міграційної служби. По-друге, активізацією протидії правопорушенням, зумовлених політичними закликами та гаслами, зокрема й з боку керівництва МВС України, територіальних та регіональних УМВС, ОВС. По-третє, змінами до законодавства, адже саме на вказаний період припала найбільш активна робота органів внутрішніх справ та міліції зокрема щодо протидії незаконному тютюнопалінню у заборонених місцях, протидії розпиванню алкогольних напоїв у громадських місцях, зокрема і пива. Особливо хочемо відзначити таку причину, як довіра населення та повага до правоохоронних органів. Адже в умовах Революції Гідності, фактично нівелювався статус працівника міліції, коли його соціальний статус практично дорівнював нулю, а довіра до правоохоронних органів впала до небувалих показників. Крім цього, наростаючий у суспільстві гнів до окремих посадових осіб змусив правоохоронців послабити протидію адміністративним правопорушенням аби не допустити масових зіткнень, заворушень та масових безладів. Для прикладу, наведемо інформацію за 5 років (період 2007 – 2011 роки) про виявлення адміністративних правопорушень у сфері протидії алкоголізації населення. Так, у 2007 році за ст.ст. 176 – 179 КУпАП було складено 2123 протоколи або 39,13 % адміністративних правопорушень; у 2008 році – 2446 або 38,71 %, у 2009 році – 1954 або 34,12 %, у 2010 році – 4756 або 45,91 %, у 2011 році – 6050 або 34,04 %. Для порівняння: у 2016 році ця цифра склала 861 (44,27 %). Разом із цим зазначимо, що у 2008 році було задокументовано 108 правопорушень за ст. 176 КУпАП (виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення) та 57 за ст. 177 КУпАП (придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення). У 2009 році ця цифра відповідно становила 106 правопорушень за ст. 176 КУпАП та 65 за ст. 177 КУпАП. У 2010 році за ст. 176 КУпАП було виявлено 75 правопорушень, а за ст. 177 КУпАП – 146. Тож бачимо, що при зменшенні кількості осіб, які виготовляли самогон, збільшилася кількість фактів придбання міцних спиртних напоїв домашнього вироблення. За таких обставин можна вести мову про те, що боротьба була зосереджена саме та протидії придбанню самогону, а не викоріненню фактів виготовлення самогону, адже останній є джерелом для такого правопорушення, як придбання самогону. У 2011 році склалася така ситуація: за ст. 176 КУпАП було задокументовано 112 правопорушень, а за ст. 177 КУпАП – 366 правопорушень, або у 6,4 рази більше, ніж у 2008 році. А в 2016 році виявлено лише 26 правопорушень за ст. 176 КУпАП та 57 за ст. 177 КУпАП.

Чи можна говорити про те, що наявний коефіцієнт відображає об'єктивну динаміку адміністративних правопорушень? Вочевидь, що з урахуванням соціальних процесів у суспільстві, останній не є репрезентативним. На наш погляд, останній є штучно стримуваним, показує певну «заспокоєність» суспільства. Окрім цього, саме суспільство, окремі його члени надзвичайно агресивно реагують на факти притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності, мотивуючи це тим, що особи, які розпивають алкогольні напої, ведуть себе спокійно, нікого не займають, натомість закидаючи поліцейським необхідність вжиття заходів із протидії наркоманії або іншим вже кримінально каранним діянням. Громади часто не готові, не усвідомлюють або не бажають розуміти ту обставину, що безкарність породжує беззаконність, адже для порушника немає нічого більш сприятливого, як нехтування його протиправними діями. Вчинення суспільно небезпечних діянь найчастіше є наслідком того, що вже злочинця не було зупинено на етапі вчинення ним адміністративних правопорушень.

Зменшення кількості задокументованих адміністративних правопорушень, у тому числі й окремих, озвучених нами видів, свідчить ще про одну істотну обставину – відсутність достатньої кількості суб'єктів, уповноважених виявляти, припиняти та не допускати вчинення таких правопорушень. Особливо це стосується населених пунктів із кількістю мешканців менше 100 тис. осіб, де відсутні підрозділи патрульної поліції, а створені групи реагування патрульної поліції (їх кількість) та першочергові завдання – оперативне реагування на повідомлення фізичних та юридичних осіб, практично унеможлиблює їх ефективну роботу щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у населених пунктах, зокрема й реалізації заходів, спрямованих на протидію адміністративним правопорушенням.

Перераховані обставини змушують сумніватися в об'єктивності наведеної статистичної інформації, що кількісно характеризує соціологічні аспекти адміністративної відповідальності.

Безперечно, важко констатувати залежність деліктологізації суспільних відносин, а також визначення зв'язків між адміністративними правопорушеннями та окремими чинниками, у тому числі політичними, економічними, соціальними, правовими, управлінськими тощо. Однак, усвідомлюючи те, що суспільство є цілісним механізмом, який об'єднує такі його різнопланові складові, як політичну, соціальну, економічну, ідеологічну, освітню та інші сфери, недооцінювати цілісну соціологічну картину для кореляції окремих її складових не варто. Адже не врахування ряду соціальних факторів, перш за все тих, що характеризуються масовістю, під час протидії адміністративним правопорушенням призводить до латентності правопорушень, що і виявили проаналізовані нами статистичні дані про адміністративні правопорушення. Вказана латентність, на наш погляд, у переважній своїй більшості буде штучною, оскільки висвітлювати світ «тіней» адміністративних правопорушень у соціальному середовищі надзвичайно складно, зокрема тому, що неможливо аргументувати здобуті дані.

По-суті, така соціологічна інформація дозволяє зрозуміти тенденції розвитку соціальних процесів, пов'язаних із протиправною адміністративно-деліктною поведінкою, результатом якої стали адміністративні правопорушення, що призводять до необхідності своєчасного корегування норм позитивного адміністративно-деліктного права, зокрема щодо розуміння деліктологізації відносин.

Підводячи підсумок, зазначимо, що статистична інформація забезпечує кількісну характеристику соціологічної складової адміністративно-деліктного права. Остання дозволяє виявляти причини й умови вчинення адміністративних правопорушень, розробляти та втілювати перспективні концепції та алгоритми з протидії вказаним правопорушенням, тим самим забезпечуючи сталість суспільних відносин, їх соціальну стабільність, усувати детермінанти адміністративних правопорушень, а також реалізовувати заходи адміністративної відповідальності до правопорушників на підставі принципів верховенства права, законності, поваги до прав, свобод та інтересів людини.

Список використаних джерел:

1. Джуль В. Цивілізаційна парадигма соціології конституційного права / В. Джуль // Право України. – 2012. – № 7. – С. 151–160.
2. Джуль В. Аксиологічний інструментарій у соціології конституційного права / В. Джуль // Право України. – 2013. – № 5. – С. 262–273.
3. Самбор М. А. Інтерес в праві: загальнотеоретичні аспекти розуміння та реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / М. А. Самбор. – К., 2010. – 20 с.
4. Самбор Н. А. Взаимодействие норм, устанавливающих административную ответственность, и политических лозунгов в рамках взаимосвязи политики и права / Н. А. Самбор // Правовое регулирование социально-экономических отношений в Европейском союзе: опыт для Республики Беларусь : сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф., Брест, 24–25 апр. 2014 г. / Брест. гос. у-нт им. А. С. Пушкина; редкол.: Т. А. Горупа, Т. З. Шалаева, И. М. Барановская. – Брест : БрГУ, 2014. – С. 60–64.
5. Соціологія: навчальний посібник / [Є. В. Перегуда, О. Д. Авдеєнко, П. О. Дьомкін та ін.] – К. : КНУБА, 2012. – 140 с.
6. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

* Самбор Микола Анатолійович – кандидат юридичних наук, начальник сектору моніторингу Прилуцького відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2017 р.